

УДК 793.31

Цитування:

Гутник І. М. Образи української демонології у народно-сценічній хореографії. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 40. С. 77-82.

Gutnyk I. (2021). Images of Ukrainian demonology in folk stage choreography. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 40, 77-82 [in Ukrainian].

Гутник Ірина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри хореографічного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтва
<https://orcid.org/0000-0001-6492-370X>,
i.gutnyk@ua.fm

ОБРАЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ У НАРОДНО-СЦЕНІЧНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

Мета статті – з'ясувати характерні особливості використання образів української демонології у народно-сценічній хореографії України. **Методологія** полягає в застосуванні загальнонаукових методів теоретичного й емпіричного рівнів: аналізу та узагальнення науково-теоретичних основ дослідження, компаративного й логічного методів, методу інтерв'ю; також мистецтвознавчого аналізу хореографічних номерів аматорських і професійних колективів України. Ці методи дають змогу охарактеризувати найбільш поширені образи української демонології та визначити особливості їх використання у народно-сценічній хореографії. **Наукова новизна.** У статті вперше на основі аналізу хореографічних творів із репертуарів аматорських і професійних колективів висвітлено характерні особливості використання образів української демонології у народно-сценічному танцювальному мистецтві України. **Висновки.** Демонологічні вірування українців є своєрідним синтезом міфологічного та релігійного уявлення людини про світобудову і водночас втіленням життєлюбства та демократичності. Духи-демони в них наділені антропоморфними рисами, тобто зазвичай мають людську подобу, і це зумовлює можливість їх використання у народно-сценічному танцювальному мистецтві. Балетмейстери створюють хореографічні твори як за власними сюжетами, відштовхуючись від народних повір'їв, обрядів і легенд, так і за мотивами літературних творів, головними персонажами яких є демонологічні персонажі. Для передачі усієї багатогранності, містичності міфологічних образів часто використовується стилізований народно-сценічний танець з елементами акробатики. Використання образів української демонології у народно-сценічній хореографії сприяє популяризації народного хореографічного мистецтва, а також підвищенню інтересу сучасного суспільства до національних традицій.

Ключові слова: народно-сценічний танець; українська демонологія, народне хореографічне мистецтво.

Gutnyk Iryna, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Kyiv National University of Culture and Arts

Images of Ukrainian demonology in folk stage choreography

The purpose of the article is to find out the characteristic features of the use of the images of Ukrainian demonology in the folk-stage choreography of Ukraine. **The methodology** consists in the application of general scientific methods of theoretical and empirical levels: analysis and generalization of scientific and theoretical bases of research, comparative and logical methods, interview method; also art analysis of choreographic numbers of amateur and professional groups of Ukraine. These methods make it possible to characterize the most common images of Ukrainian demonology and to determine the peculiarities of their use and embodiment in folk-stage choreography. **Scientific novelty.** For the first time, the article, based on the analysis of choreographic works from the repertoires of amateur and professional groups, highlights the characteristic features of the use of images of Ukrainian demonology in folk-stage dance art. **Conclusions.** Demonological beliefs of Ukrainians are a kind of synthesis of mythological and religious ideas of the human about the universe and at the same time the embodiment of zest for life and democracy. Demon spirits are endowed with anthropomorphic features, i.e. they usually have a human likeness, and this presupposes the possibility of their use in folk-stage dance art. Choreographers create choreographic works based on their own plot, based on folk beliefs, rituals, and legends, as well as on the motives of literary works, the main characters of which are demonological characters. A stylized folk-stage dance with elements of acrobatics is often used to convey all the versatility and mysticism of mythological images. The use of images of Ukrainian demonology in folk-stage choreography contributes to the popularization of folk choreographic art, as well as increases the interest of modern society in national traditions.

Keywords: folk-stage dance; Ukrainian demonology, folk choreographic art.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі в Україні не втрачає актуальності проблема національного відродження, поступово підвищується рівень національної свідомості населення, зростає інтерес до традиційної культури, до духовних скарбів українців, накопичених століттями. Українська демонологія, як складова слов'янської міфології, розкриває самобутній, багатий світ вірувань та повір'їв наших предків і є не лише потужним чинником у формуванні національної духовності українців, а й джерелом натхнення для митців у різних сферах мистецтва, зокрема в хореографічному.

Демонологію українців, яка має яскраво виражений національний колорит і художньо-образну своєрідність, справедливо вважають однією з найбагатших у слов'янському світі. Завдяки змісту міфів, легенд та вірувань ми маємо можливість дізнатися про особливості сприйняття нашими предками навколишнього світу, наповненого різними духами, про їх віру у надприродні сили явищ природи, речей і людей. Саме містичність, яскравість, загадковість образів духів-демонів спонукає балетмейстерів до створення оригінальних мистецьких творів, які сьогодні набувають сучасного звучання та дедалі більше привертають увагу глядачів різних поколінь.

Аналіз останніх досліджень. Інтерес науковців до народних вірувань українців активізувався наприкінці XIX – на початку XX ст., і на сьогодні існує велика кількість етнографічних досліджень української демонології, образи якої привертають увагу митців, зокрема, балетмейстерів-постановників. Серед фольклористичних праць варто виділити дослідження Д. Антоновича [1], який доводить тісний взаємозв'язок української демонології з танцем, подаючи описи танцюючих духів-демонів. Проте теоретичних обґрунтувань використання образів української демонології у народно-сценічній хореографії практично немає. Є лише праці окремих авторів, таких як О. Бойко [2], К. Кіндер [4], В. Литвиненко [8], Л. Маркевич [8], які у своїх дослідженнях наголошують на тісному зв'язку народно-сценічного танцю з народними традиціями та віруваннями. Проте здійснена наукова розвідка засвідчила, що хореографічні твори з демонологічною основою персонажів, створені засобами народно-сценічного танцю, ще не були предметом спеціальних наукових досліджень, що свідчить про актуальність обраної теми.

Мета статті – з'ясувати характерні особливості використання образів української

демонології у народно-сценічній хореографії України.

Виклад матеріалу дослідження. Численні мистецтвознавчі джерела констатують, що українська міфологія включає різні міфи, які пояснюють сутність явищ природи, походження людини (антропологічні), розповідають про життя і діяльність богів (теологічні) та історію виникнення Всесвіту (космогонічні) тощо [12; 14].

Наші пращури були язичниками (сонцепоклонниками) і залишалися ними ще довго, навіть після введення християнства, а тому їх демонологічні уявлення про світ є синтезом міфології та релігії. «Завдяки цим процесам давньоукраїнська міфологія, на відміну від похідних від неї старогрецької та римської, була виключно демократичною, зрозумілою для народу, близькою для простих людей. Тому її персонажі, незважаючи на прийняття християнства, залишилися на довгі століття в поетичному світогляді українців і ввійшли прекрасними міфічними образами до фольклору (Купайло, Дана, Берегиня, Коляда, Лада, русалки та ін)» [12, 4].

За давніми віруваннями українців, природний світ був насичений безліччю різноманітних божеств – різними потойбічними істотами, що жили у лісах (лісовики), полях (польовики), річках, озерах та болотах (водяники), які мали здатність переймати на себе образи тварин. Для української демонології характерна велика кількість жіночих персонажів: русалки, мавки, відьми, потвори тощо. За легендами, багато з них живуть у воді та заманюють туди людей. Так, вважалося, що русалки, яким належить провідне місце в демонології, могли залоскотати до смерті купальника, тобто звичайну людську необережність наші предки вважали магією, яка має жіноче обличчя.

Образи русалок, нявок і мавок у віруваннях наших пращурів пов'язані з культом лісу та культом мертвих – спочатку вважалося, що в образах русалок втілюються душі померлих, згодом — що ними стають дівчата-самогубці та нехрещені діти. За легендами, русалки – дівчата небаченої краси, з яскраво-синіми очима, білим, знекровленим тілом, із розкішною розпущеною зеленою, як трава, косою; одягнені у білий прозорий одяг, інколи в червоний, або ж оголені. Через бажання людини мати гарний урожай сформувався образ польової русалки, а у зв'язку з стародавніми похованнями у лісі з'явилися образи мавок. Ці містичні теми та легенди завжди привертати увагу митців, були джерелом натхнення для створення цікавих образів і сюжетів, адже давали змогу

фантазувати, не обмежуючи політ думок, створювати видовищні містичні твори. Міфи та легенди, пов'язані з русалками, було покладено в основу багатьох українських літературних і музичних творів.

Говорячи про використання образів русалок у народно-сценічному хореографічному мистецтві, варто згадати танцювальні номери, які є складовою театралізованої вистави «Русалії» Київського академічного театру українського фольклору «Берегиня», поставленої у 2009 році. Режисер-постановник, керівник театру, М. Буравський зазначав, що у процесі створення спектаклю зверталися за інформацією до «Велесової книги» та книги відомого українського етнографа В. Скуратівського «Русалії» [9]. У спектаклі зображено давній весняно-літній обряд вшанування нашими предками культу пам'яті роду з піснями, ритуалами, гуляннями й танцями. Програма знайомить глядача з найважливішими для жителів Русі ритуалами, такими як прославляння бога Перуна, «Русалчин тиждень», «Слов'янська тризна» та Посвята в воїни-захисники. Важливим епізодом є обряд проводу русалок, яких наші предки дуже любили і шанували. Балетмейстеру-постановнику В. Вітковському вдалося створити аутентичні колоритні танці, які занурюють глядача в часи прадавньої Русі [9].

Типовим як для професійних, так і аматорських колективів є створення окремих номерів чи одноактних балетів за мотивами літературних творів, у яких головними або другорядними персонажами є духи-демони з народних повір'їв та легенд. Драма-феєрія «Лісова пісня» Лесі Українки з її дивними міфічними істотами, які живуть поряд з людьми, але невидимі для них, – одна з найбільш поширених тем для втілення засобами народно-сценічного танцю. Переважно балетмейстери вдаються до стилізованого танцю, застосовуючи елементи сучасної хореографії, щоб передати увесь колорит і характери надприродних істот: Мавки, Русалок, Потерчат, «Того, що греблі рве», «Того, що в скалі сидить». Яскравими демонологічними персонажами цього твору, які вважалися подібними і до людей, і до тварин, а з утвердженням християнства стали сприйматися як біси, є також Водяник, Лісовик, Куць, Перелесник. Традиційно демонологія – це уявлення про злих духів-демонів, а в інтерпретації Лесі Українки вони набули позитивних або ж кумедних рис.

Так, наприклад, в репертуарі Народного художнього колективу ансамблю народного танцю «Україна» (м. Київ) є хореографічна

композиція «Лісова історія», яку балетмейстер О. Яценко створила за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Постановник представила власну версію історії про нещасливе кохання Мавки та Лукаша, свідками якої були прекрасні лісові створіння, що намагалися застерегти, вберегти свою сестру від зради та трагедії. Часто цей літературний твір беруть за основу для своїх одноактних балетів – магістерських творчих проєктів студенти мистецьких вишів, зокрема, кафедри народної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв. У кожній постановці автор пропонує власну версію сюжетної лінії, застосовуючи різноманітні режисерські прийоми і створюючи оригінальну палітру міфологічних істот, танцювальна мова яких стилістично вирізняється завдяки синтезу різних видів хореографії на фоні народно-сценічного танцю – головного засобу виразності персонажів зі світу людей.

Художні твори, у яких присутні герої – представники «нечистої сили», як-от «Конотопська відьма» Г. Квітки-Основ'яненка, «Вій» та «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» М. Гоголя, завжди привертають увагу студентів – майбутніх балетмейстерів. Як підтверджує власна педагогічна практика (викладання дисципліни «Мистецтво балетмейстера» для студентів спеціалізації «народна хореографія» факультету хореографічного мистецтва КНУКіМ з 2003 р. по теперішній час), одноактним балетам, створеним за мотивами цих літературних творів, зазвичай притаманне сучасне трактування характерів, мотивів і вчинків демонологічних образів, а також їх оригінальне пластичне втілення з урахуванням національного колориту.

Варто зазначити, що «створення розгорнутих, драматургічно насичених творів, одноактних вистав стало однією з тенденцій у діяльності професійних ансамблів народно-сценічного танцю кінця ХХ – початку ХХІ ст.» [11, 406]. Доволі цікавим, з гумористичним забарвленням та самобутніми, колоритними образами Чорта та відьми Солохи є хореографічне дійство «Вечори на хуторі біля Диканьки», поставлене І. Николишиним у 2013 р. у професійному ансамблі танцю «Надзбручанка» м. Тернопіль. Балетмейстер яскраво втілює сюжет твору засобами української народно-сценічної хореографії.

Аналізуючи українську демонологію, можна помітити, що серед представників темних сил найбільше різних типів русалок, відьом і чортів. «Відьми виступають свого роду посередниками між світом реальним і

потойбічним. Цікаво, що саме слово походить від давньоруського “Вѣдь” — знати, що вказує на давнє походження цього образу в українському фольклорі і свідчить про існування особливої касты серед язичницьких волхвів жіночої статі, які виконували певні ритуальні дії». Образи чорта та біса, хоча і мають певні відмінності, проте «чіткої межі між ними у народних повір'ях не існує. І чорт, і біс, як правило, – людиноподібна істота з рижками, хвостом, копитцями та рильцем, але цю подобу вони легко міняють на образи вродливих парубків, коней тощо» [14]. У дохристиянський період таку нечисту силу називали Чорнобогом. За давніми віруваннями, чорти та біси несуть зло людям і полюють за їх душами. І саме чортам відомі місця цвітіння папороті, адже саме там заховані скарби, які вони ретельно охороняють.

Легенда про квітку папороті, яка розквітає лише в ніч на Івана Купала і охороняється нечистою силою, а тому, хто її знайде, відкриються надприродні знання та підземні скарби, лягла в основу твору М. Гоголя «Вечір проти Івана Купала». Автор колоритно, майстерно, у притаманній йому романтичній манері зобразив нечисту силу: біса Басаврюка та відьму.

Цікаво втілила сюжет повісті засобами українського народно-сценічного танцю балетмейстерка Л. Черноус. Одноактний балет «Цвіт папороті» вона створила у 1990-х роках для Народного ансамблю народного танцю «Горлиця», який на той час очолювала. Як музичну основу було використано музику Є. Станковича, написану для кінофільму «Ніч у маю». Створенню хореографічного твору передувала ретельна і скрупульозна праця не лише по вивченню й аналізу повісті М. Гоголя, у творах якого завжди домінувала фольклорна складова, постановницею було опрацьовано низку праць з українського народознавства та міфології для філософського розуміння образів «світла й темряви» – «добра і зла», їх походження та мотивів, а також для більш глибокого відображення у постановці символіки та духовного змісту купальських обрядів, які були невід'ємною складовою твору. Балетмейстеру вдалося створити яскраві хореографічні образи головних героїв, зокрема Басаврюка як втілення зла, спокуси та гріха у людській подобі [3]. Створенню казкової, часом містичної атмосфери сприяла унікальна музика Є. Станковича, для якої притаманне «поєднання фольклору з найскладнішою багатошаровою полфонією в сполученні народної інтонації з сучасними оркестровими барвами» [10].

Продовжуючи купальську тему та демонологічні вірування, пов'язані з нею, варто назвати фольк-оперу «Цвіт папороті». Виставу було створено також на музику Є. Станковича під керівництвом А. Авдієвського для артистів хору, балету й оркестру Національного заслуженого академічного українського народного хору ім. Г. Верьовки у 1979 році. До творчої групи увійшли балетмейстер А. Шекера, художник Є. Лисик та О. Стельмашенко – автор оновленого лібрето. Вистава складалася з трьох дій. У II дії – «Купало» «була презентована цілком завершена модель народного образу світу, яка вирізняється логічною гармонійністю і філософською глибиною у співставленні трьох компонентів, трьох образно-інтонаційних сфер-світів: реального земного світу («Людські Купала»), темного демонологічного антисвіту («Відьомські Купала») та проміжного між ними – світу фантазійно-побутового («Русальні Купала»), однаковою мірою спорідненого з двома попередніми» [7, 42-43]. Але перша версія фольк-опери «Цвіт папороті» була заборонена за «націоналістичні тенденції» просто у день прем'єри, згодом, у 2003 р. відбулася її інтепретація у фольк-оперу-балет. Хореографію створила відома балетмейстерка А. Рубіна: вона змінила лібрето, перенісши події з XVII — XVIII століття у прадавні дохристиянські часи. «Вона поєднала сучасну лексику танцю з елементами давньої фольклорної семантики. Алла Рубіна, відштовхуючись від музики Є. Станковича, відтворила у стилістиці балету магію обряду, а також наповнила хореографічними знахідками візуальний ряд» [7, 82].

У процесі аналізу репертуару танцювальних колективів і творчого доробку балетмейстерів народно-сценічної танцю можна відзначити, що образи української демонології використовуються у хореографічних творах також як узагальнюючі, що символізують і відображають ганебні людські риси або в цілому негативні явища, події, траплялися в історії нашого народу. Так П. Вірський у театральній-хореографічній картині «Червона калина» в образах чортів та упирів зобразив сили зла. В. Литвиненко у своєму дослідженні зазначає, що завдяки емоційному наповненню та глибині почуттів героїв, а також вдалому поєднанню в хореографії балетмейстера елементів народно-ігрової культури з прийомами спортивної акробатики картина відрізнялася видовищністю та образністю [6].

Демонологічні вірування та легенди українців, зокрема, пов'язані зі зміною пір року, стають основою для сюжетів численних хореографічних творів. Так особливо гучно та весело зустрічали наші пращури зимове свято Коляди – народження нового Сонця, яке згодом було адаптоване православною церквою до релігійного свята Різдва Христового. Невід'ємною складовою цих свят був звичай колядувати та щедрувати – «обходи із виконанням величально-поздоровчих пісень (колядок) і речитативних формул (віншівок) [5]. За свої побажання група дітей чи молоді отримувала від господарів винагороду. Звичай колядувати був започаткований ще в язичницькі часи, але з часом християнізувався, чим пояснюється поєднання в колядках релігійних і міфологічних мотивів.

У народному хореографічному мистецтві святкові ігрища та розваги під час колядування й щедрування зазвичай відображаються у побутовому зимовому танці «Метелиця». Типовою рисою для метелиці або хореографічних композицій, в основу яких покладено цей зимовий танець, є присутність головних героїв – ряджених. За визначенням О. Курочкина, ряджені – «традиційні учасники народних свят і обрядів, що змінювали свій зовнішній вигляд за допомогою незвичайного одягу або масок. У давнину рядження виконувало важливі релігійно-магічні функції, але з часом цей звичай перетворився на веселу розвагу, маскаррад» [5].

Цікавою за змістовим наповненням та композиційною побудовою є «Метелиця» у постановці Л. Черноус на музику К. Данькевича з балету «Лілея». Окрім дівочого гурту колядників, балетмейстер ввела у танець 5 головних героїв: ряджених – Чорта, Козу, Півня, Цигана, і дівчину-звіздаря, аргументувавши присутність кожного з персонажів дохристиянськими віруваннями та міфологією українців [5]. Так, Чорт – представник царства темряви; ця назва «походить від давньої назви волхва, який умів читати таємничі письмена язичницькі, записані чертами (рисками). Християнська релігія, борючись з давньою вірою, вклала у це слово нове значення, приписавши волхвам спілкування з нечистими» [14]. В народні часто чорта зображували смішним і кумедним, трохи симпатичним і безпорадним. Коза – це перевтілена богиня неба, мати Сонця – Коляда. За легендою, у найдовшу зимову ніч богиня Коляда щороку народжує сина Дажбога Божича – нове Сонце, Новий рік. За нею вічно полне Мара, і щоб сховатися від неї, богиня перетворюється щоразу в козу [12, 29–30]. Образ Півня балетмейстер ввела як символ вогню, що все та всіх очищає, а також саме

спів півня о 4 ранку сповіщає про схід сонця, коли нечиста сила втрачає свою владу. Циган у цьому випадку виступає як знахар, який може вилікувати від різних хвороб та допомогти позбутися нечистої сили. Рядженими учасниками театралізованого дійства є парубки, оскільки за давнім українським звичаєм першими увійти до хати мали чоловіки – дівчата залишалися на вулиці [3].

У хореографічній композиції «Різдвяні розваги» Народного художнього колективу Театру хореографічних мініатюр «Цвіт папороті» (м. Київ) балетмейстер В. Божок головними персонажами-рядженими зробив чорта, цигана, козу та ведмедя, який у давніх українців був тотемом.

Наукова новизна. У статті вперше на основі аналізу хореографічних творів з репертуарів аматорських і професійних колективів висвітлено характерні особливості використання образів української демонології у народно-сценічному танцювальному мистецтві України.

Висновки. Демонологічні вірування українців як синтез міфологічного та релігійного уявлення по світ, на сучасному етапі викликають особливий інтерес фахівців із різних видів мистецтв, що можна вважати одним із виявів духовної культури суспільства. Характерними рисами української міфології є її простота, доступність, життєлюбство, демократичність. Наші пращури наділяли антропоморфними рисами – людською подобою демонічних істот, які, поступово втрачаючи своє первісне значення, ставали художньо-поетичними образами в українському фольклорі, в усній народній творчості. Так, образи русалок, мавок, відьом, чортів, лісовиків і міфи, пов'язані з ними, лягали в основу літературних, музичних і хореографічних творів.

Завдяки своїм естетичним і виражальним можливостям, а також національному колориту, образи української демонології активно використовуються у народно-сценічному танцювальному мистецтві. Балетмейстери створюють хореографічні твори як за власними сюжетом, відштовхуючись від народних повір'їв, обрядів та легенд, так і за мотивами літературних творів, головними персонажами яких є демонологічні персонажі. Для повноцінного відтворення свого задуму та передачі усієї багатогранності, містичності міфологічних образів балетмейстери вдаються до стилізації народного танцю, застосовуючи елементи сучасної хореографії та акробатики, а також використовують допоміжні засоби – сучасні технології, які збільшують виражальні можливості та максимально наближають

глядача до повного розуміння авторської ідеї. Поза сумнівом, використання образів української демонології у народно-сценічній хореографії сприятиме підвищенню інтересу сучасного суспільства до національних традицій, вірувань, фольклору та популяризації народного хореографічного мистецтва загалом.

Література

1. Антонович Д. Передхристиянська релігія українського народу. Українська культура: лекції за ред. Д. Антоновича. Київ: Либідь, 1993. URL : <http://litopys.org.ua/cultur/cult12.htm> (дата звернення: березень 2021)
2. Бойко О. С., Народний танець: перспективні напрями дослідження. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. 2013. Вип. 29. С. 18–22
3. Интерв'ю з Л. Черноус, Київ, 20 червня 2021 р. Взяла І. Гутник. Рукопис.
4. Кіндер К. Р. Семантика пластичних символів народної танцювальної культури українців : дис...канд. мист.: 17.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2007. 179 с.
5. Курочкін О. Свята й обряди календарного циклу. URL : <https://archive.is/WhXWB#selection-779.0-810.0> (дата звернення: березень 2021)
6. Литвіненко В. А. Трансформація української народної хореографії та її концептуалізація в театрі танцю Павла Вірського : дис. на здоб. наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. 245 с
7. Маркевич Л. Постмодерністичні тенденції українського балету в радянську добу 60-80-х років XX століття. Integration of traditional and innovative scientific researches: global trends and regional aspect : collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2020. P. 42–43.
8. Маркевич Л. А. До питання про модернізацію художньої мови балетних вистав 60-80 років XX століття. Українська культура. Минуле, сучасне, шляхи розвитку. зб. Напрям : Мистецтвознавство. Рівне : РДГУ, 2018. Вип. 26. С. 83
9. Міщенко Т. Театр українського фольклору «Берегиня» майже два роки готував виставу про русалок. URL : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3469/164/134257> (дата звернення: березень 2021)
10. Національна академія мистецтв України. Є. Ф. Станкович. URL : <https://academia.gov.ua/portfolio-item/stankovich-ievgen-fedorovich/> (дата звернення: березень 2021)
11. Підлипський А. І. Академічний ансамбль танцю «Надзбручанка» як професійний колектив народно-сценічної хореографії України. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2018. Вип. 40. С. 401–408.
12. Плачинда С. П. Словник давньоукраїнської міфології. Київ : Укр. письменник, 1993. 63 с.
13. Степанченко Г. У пошуках «Цвіту папороті». Зеркало недели. 2003. № 45. URL : https://zn.ua/ukr/ART/u_poshukah_tsvitu_paporoti.htm (дата звернення: березень 2021)
14. Українська демонологія. URL : <http://about-ukraine.com/ukrainska-demonologiya/> (дата звернення: березень 2021)

References

1. Antonovych D. (n.d.). (Eds.) Pre-Christian religion of the Ukrainian people. Ukrainian culture: lectures. Kyiv: Lybid. Retrieved from <http://litopys.org.ua/cultur/cult12.htm> [in Ukrainian].
2. Boyko, O. (2013). Folk dance: perspective directions of research. Bulletin of KNUKіM, 29, 18-22 [in Ukrainian].
3. Interview with L. Chernous, (2021). Kyiv, June 20, Taken by I. Gutnyk. Manuscript [in Ukrainian].
4. Kinder, K. R. (2007). Semantics of plastic symbols of folk dance culture of Ukrainians. Candidate's thesis. Kyiv: KNUKіM [in Ukrainian].
5. Kurochkin, O. Holidays and rites of the calendar cycle. Retrieved from <https://archive.is/WhXWB#selection-779.0-810.0> [in Ukrainian].
6. Litvinenko, V. A. (2017). Transformation of Ukrainian folk choreography and its conceptualization in the dance theater of Pavel Virsky. Abstract of Ph.D. Kyiv [in Ukrainian].
7. Markevych, L. (2020). Postmodernist tendencies of Ukrainian ballet in the soviet times of the 60s-80s of the 20th century. Integration of traditional and innovative scientific researches: global trends and regional aspect: collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 23–46 [in Ukrainian].
8. Markevych, L.A. (2018). On the question of modernization of the artistic language of ballet performances of 60-80 years of the twentieth century. Ukrainian culture. Past, present, ways of development. Rivne: RDGU, 26, 75-83 [in Ukrainian].
9. Mishchenko, T. (n.d.). The Berehynia Ukrainian Folklore Theater has been preparing a play about mermaids for almost two years. Retrieved from <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3469/164/134257> [in Ukrainian].
10. National Academy of Arts of Ukraine. Stankovych E.F. Retrieved from <https://academia.gov.ua/portfolio-item/stankovich-ievgen-fedorovich/> [in Ukrainian].
11. Pidlypskyi, A. (2018). Academic ensemble dance "Nadzbruchanka" as professional collections of the folk-stage choreography of Ukraine. Current issues of history, theory, and practice of art culture. Kyiv: NAKKіM, 40, 401-408 [in Ukrainian].
12. Plachinda, S.P. (Eds.) (1993). Dictionary of ancient Ukrainian mythology. Kyiv: Ukr. Writer [in Ukrainian].
13. Stepanchenko, G. (2003). In search of "Fern Blossom". Mirror of the week. № 45. Retrieved from https://zn.ua/ukr/ART/u_poshukah_tsvitu_paporoti.htm [in Ukrainian].
14. Ukrainian demonology. Retrieved from <http://about-ukraine.com/ukrainska-demonologiya/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.07.2021
Отримано після доопрацювання 30.07.2021
Прийнято до друку 06.08.2021